

VLIV ZHN NA VÝPOČET HUSTOT A POMĚRŮ SIL

Major Miroslav Nedvěd

V článku jsou rozebrány některé současné názory na výpočet hustot a poměrů sil s přihlédnutím k vlivu zbraní hromadného ničení na tyto výpočty.

Ve stati pojednávající o výpočtech poměrů sil v „klasických“ zbraních je rozebrán výpočet taktické hustoty v praporech a bojových skupeních, otázka tankových praporů a možnosti kvalitativního vyjádření poměrů sil.

V otázce výpočtu poměru sil v atomových zbraních jsou stručně ukázány dva možné způsoby těchto propočtů a je zdůvodněna nevýhodnost výpočtu poměrů sil v nosičích atomových zbraní.

V současné době můžeme v našem odborném tisku i při operačně taktických zaměstnáních sledovat různé názory na možné způsoby propočtů hustot a poměrů sil v souvislosti se stoupajícím významem zbraní hromadného ničení v soudobém boji a operaci.

Setkáváme se nyní i s takovými názory, zda je v soudobých podmínkách vůbec opodstatněné propočítávat ještě hustoty a poměry sil takovým způsobem, jak se doposud provádí.

Vyskytují se dále téměř protichůdné návrhy na hodnocení poměrů sil ve zbraních hromadného ničení a na hodnocení jejich důsledků na celkový poměr sil v „klasických zbraních“.

Na druhé straně jsou zde i návrhy na provádění podrobných propočtů poměrů sil s cílem správně vyjádřit kvalitativní rozdíl v klasických zbraních i všechny podmínky, za jakých jsou zbraně hromadného ničení používány.

V tomto článku se chci pokusit shrnout některé dosavadní názory na řešení tohoto problému a ukázat jejich oprávněnost a správnost s cílem vyvolat další diskusi o tomto problému.

Výpočet hustot a poměrů sil v „klasických“ zbraních

Sledujeme-li dosavadní způsoby propočtů poměrů sil, vidíme, že v podstatě se provádějí stejně, jako dříve, před použitím ZHN. Zpravidla se navíc jen v těchto výpočtech vyjadřuje určitý kvalitativní rozdíl — v dělostřelectvu se vytvářejí zpravidla dvě nebo tři skupiny podle ráže zbraní (do 100 mm, do 160 mm a výše), na druhé straně v tancích se nyní zpravidla souhrnně počítají tanky lehké i střední, což je jistě správné, poněvadž současná výzbroj i rychlost lehkých tanků je téměř stejně hodnotná jako u tanků středních, takže by nemělo valného významu jejich rozdělování.

Určité názorové rozdíly se dosud při propočtech hustot a poměrů sil projevují v otázce tankových praporů — mají-li být započítávány do celkového počtu praporů či nikoli. Domnívám se, že právě charakter soudobého útočného i obranného boje vyžaduje započítávat tankové prapory do celkového počtu praporů, i když se kromě toho tanky vyjadřují ještě zvlášť.

Musíme si totiž uvědomit, že v soudobých podmínkách bojují tyto tankové prapory i samostatně v útoku i obraně, mají své samostatné úseky a zejména v soudobé obraně klademe důraz na jejich využívání. Proto je nutno s těmito tankovými prapory počítat stejně jako s motostřeleckými — obdobně jako počítáme v operační hustotě tankové i motostřelecké divize dohromady.

V souvislosti s výpočtem poměrů sil v praporech chci se dotknout jedné závažné otázky. Doposud jsme byli zvyklí počítat taktické hustoty i poměr sil v praporech. Tuto zásadu nelze v současných podmínkách plně zachovat v důsledku změn v organizační struktuře svazků kapitalistických armád. Jak je známo, byla dosavadní kalkulační jednotka — prapor u pěší divize a výsadkové divize americké armády zrušena a nelze v současné době při výpočtech hustot a poměru sil počítat pěší bojové skupení v hodnotě jednoho praporu. Tuto otázku bude nutno dobře uvážit, zvláště nyní, kdy v kapitalistických armádách dochází ke značné reorganizaci jejich vojsk. Zatím je to možno řešit tak, že lze obecně počítat na jedno pěší bojové skupení hodnotu dvou motostřeleckých praporů, což v podstatě odpovídá vzájemným počtům osob i palných prostředků. V některých případech bude výhodné upustit od dosavadního vžitého způsobu propočtu hustot a poměrů sil v praporech a počítat je zvláště v taktickém měřítku v rotách.

Při výpočtu poměru sil, zejména v letectvu a tancích se leckde vyskytují některé až přemrštěné požadavky na kvalitativní odlišení jednotlivých druhů bojové techniky. Tak na příklad se navrhuje rozlišovat u tanků obou bojujících stran druh výzbroje, pancéřování, akční rádius, u letounů opět výzbroj, rychlost, manévrovací schopnost apod. a tyto vlastnosti převádět pomocí koeficientů na společného jmenovatele, aby tak bylo možno plně postihnout kvalitativní poměr sil. Tyto požadavky nelze podle mého názoru prakticky realizovat vzhledem ke krátkosti doby potřebné pro provádění jednotlivých výpočtů, i když je nelze naprosto odmítat, poněvadž je nutno k nim přihlížet obdobně, jako k morálnímu faktoru.

Se vzrůstající modernizací bojové techniky a jejím kvalitativním růstem, který umožňuje větší přesnost střelby a větší kadenci zbraně, vystává otázka, zda je účelné počítat hustoty zbraní dosavadním způsobem a zda by nebylo žádoucí „změnit požadavek počtu hlavní na km za požadavek počtu zásahů na km bez přítomnosti zbraně v tomto prostoru“ (viz článek generálmajora Knotka ve VM č. 1/58). Domnívám se, že doposud nám výpočet hustot a poměrů sil v počtu zbraní umožňuje učinit si dostatečnou představu o možnostech obou bojujících stran. Tak např. předpokládáme určitý počet tanků útočníka v daném úseku nebo pásmu a proti nim kalkulujeme s určitým množstvím protitankových zbraní, aniž uvažujeme počet ran, jaký tyto zbraně mohou vystřelit nebo počet zásahů, poněvadž tímto způsobem by se celkový postup při výpočtu hustot velmi zkomplikoval a zpomalil. Budeme-li např. počítat s protitankovými řízenými střelami v počtu protitankových zbraní, bude možno propočítávat přibližnou hustotu v celkovém počtu zbraní, což dá podle mého názoru dostatečně reálnou představu o možnostech obou stran. Obdobný postup myslím postačí i při výpočtu hustot u moderních dělostřeleckých raketových prostředků.

Nyní několik slov k účelnosti výpočtu hustot a poměrů sil vzhledem k charakteru soudobého boje a operace. I když se dnes vyskytují názory,

že v soudobých podmínkách ztrácí dosavadní výpočty poměru sil svůj význam, domnívám se, že tyto výpočty je nutno provádět i nyní, zvláště v taktickém rámci, kde zůstávají v plné platnosti, poněvadž tyto podklady jsou nezbytné pro rozhodování velitelů do útvarů vto. Od svazku výše bude nutno uvažovat již podrobně o hustotách a poměrech sil ve zbraních hromadného ničení. Pokud jde o otázky použití ZHN, je nutno pochopitelně počítat plně s jejich vlivem, poněvadž jejich dovedným použitím je možno rychle změnit i nevýhodný poměr sil ve prospěch druhé bojující strany. O tomto problému se zmíním dále.

Jak ovlivňují atomové zbraně výpočet hustot a poměrů sil

I když je stále platná zásada, že i za použití ZHN je nutno při plánování operace a boje i v jejich průběhu propočítávat poměry sil, setkáváme se doposud s tím, že tyto výpočty se doposud provádějí bez přihlídnutí k druhu ZHN, zejména se nepočítá se změnami v poměrech sil, které mohou nastat použitím ZHN v průběhu boje a operace.

Vlastní výpočty poměru sil v atomových zbraních se dosud provádějí odtrženě od celkových poměrů sil v ostatních zbraních a nedávají tak reálnou představu o tom, jakých výsledků a změn je možno použitím ZHN v poměru sil dosáhnout.

Doposud se poměry sil v atomových zbraních počítají zpravidla dvěma způsoby — buď se určuje poměr sil mezi množstvím atomových nábojů a jejich ekvivalenty nebo se propočítává hustota a poměr sil v počtech odpalovacích zařízení nebo v nosičích atomových zbraní.

V poslední době se většina názorů sjednocuje v tom, že je výhodné počítat poměr sil v nosičích atomových zbraní. Je to zdůvodňováno zejména tím, že při propočtech poměru sil v množství atomových nábojů bylo velmi nesnadné získávat kalkulační podklady, poněvadž nelze zjistit stav zásob atomových zbraní nepřítele i pravděpodobné množství, které použije a tak se zdůvodňuje, že by při těchto výpočtech bylo nutno vycházet jen ze známých kalkulačních norem o přidělování počtů atomových nábojů na určitou operaci, což by neukázalo reálný poměr sil v počtu atomových zbraní.

Domnívám se, že tento názor není plně zdůvodněn, poněvadž výpočty prováděné v počtu nosičů atomových zbraní nám nemohou dát ani přibližnou představu o použití atomových zbraní nepřítelem. Musíme si totiž uvědomit, že za stávající organizace kapitalistických armád mají tyto organicky začleněn mnohem větší počet nosičů než je zpravidla přidělován určitý počet atomových nábojů na operaci. Tak na příklad u armádního sboru složeného ze 3 pěších divízií a 1 obrněné divíze, který bude posílen 8 oddíly 203,2mm houfnic, 1 oddílem 280mm kanónů, 1 oddílem řízených střel CORPORAL, 3 oddíly dělostřeleckých raket HONEST JOHN, 3 oddíly řízených střel LACROSSE, může být celkem 152 odpalovacích zařízení (hlavní), což umožňuje vytvořit při šířce 30 až 50 km útočného pásma hustotu 3 — 5 odpalovacích zařízení (hlavní) na 1 km fronty. Z uvedeného počtu 152 odpalovacích zařízení je možno počítat:

8 oddílů 203,2mm houfnic	96 ks
1 oddíl 280mm kanónů	6 ks
1 oddíl CORPORAL	2 ks

3 oddíly HONEST JOHN	12 ks
3 oddíly LACROSSE	12 ks
prostředky 4 divizí	24 ks (HONEST JOHN a 203,2mm houfnice)
Celkem	152 ks*)

Velitel armádního sboru zpravidla dostává až do 30 atomových nábojů. Z toho vyplývá, že velitel sboru může mít až pětinasobek nosičů atomových zbraní na provedení jednoho úderu. V praxi to tudíž znamená, že přibližně na jeden atomový náboj připadají dnes v americké polní armádě nejméně dva až tři nosiče atomových zbraní. Z toho vyplývá, že si nelze při tomto způsobu výpočtu udělat jasnou představu o možnostech nepřítele při použití ZHN. Kromě toho musíme počítat i s dalším vývojem dělostřelectva, které bude schopno střílet atomové náboje stále u většího počtu různých ráží, takže se počty nosičů AZ budou neustále zvyšovat.

Bude proto podle mého názoru účelné počítat poměr sil v atomových zbraních v celkovém počtu atomových nábojů obou stran, při čemž u nepřítele je možno brát za základ známé nebo předpokládané normy přidělování atomových nábojů pro určitou operaci nebo boj a tyto počty je možno popřípadě doplnit i vyčíslením jejich ekvivalentů, aby byla určitá představa o možných ničivých účincích těchto zbraní.

Na základě výpočtu poměru sil v atomových zbraních je nutno podle známých norem propočítat přibližné ztráty, které mohou být způsobeny údery atomových zbraní a které tak podstatně změni poměr sil v klasických zbraních. Znamená to, že tímto výpočtem se změni poměr sil, jak bylo ukázáno v první části a vyčíslí se předpokládané ztráty způsobené atomovými zbraněmi u obou stran — tyto výpočty je možno vyjádřit souhrnně v tabulce hustot a poměru „klasických“ zbraní — v další rubrice: ztráty po atomových zbraních.

Nyní ještě několik poznámek k otázkám, souvisejícím s výpočty poměru sil ve zbraních hromadného ničení. Vyskytují se totiž i názory, že pro výpočet poměru sil je nutno u zbraní hromadného ničení vycházet nejen z jejich počtu, ale i způsobu dopravy na cíl, druhu výbuchu a jiných faktorů ovlivňujících jejich použití. Domnívám se, že tyto detailní otázky není možné řešit při těchto výpočtech, poněvadž kromě požadované rychlosti při této práci je zřejmé, že tyto okolnosti nemohou nijak podstatně ovlivnit ani vlastní výpočty ani řešení velitelů a štábů, založených na těchto výpočtech.

Závěrem chci říci, že jsem v tomto článku chtěl pouze shrnout některé dosavadní názory na výpočet hustot a poměrů sil s cílem vyvolat o tomto problému další diskusi, poněvadž nemůžeme dnes říci, že by tyto otázky byly plně jasné.

Použité prameny: Různé články z Vojenské mysli.
Přednáška z kursu ZHN VA AZ.

*) Uvedený příklad je vzat z přednášky VA AZ pro kurs ZHN.